

371 Kiegészítés* a V-8-82/1997. számú, a Budapest Bank Rt. privatizációjának - beleértve a Polgári Bank visszavásárlásának körülményeit is - ellenőrzéséről készült ÁSZ jelentés nyílt részéhez

A Magyar Állam nevében eljáró pénzügyminiszter és a Budapest Bank Rt. **konzolidációs szerződést kötöttek 1993. december 27-én.** A szerződés célja az volt, hogy a Budapest Bank Rt. stabilitása erősödjön és pénzügyi mutatói (tőke megfelelés, likviditás, cash flow) megfelelő szintet érjen el. Ennek érdekében az állam a bankban történő tulajdonszerzés ellenében forrásokat juttatott a Bank problémás hitel-, és befektetés-állományaival, valamint egyéb más fennálló, de később esedékes kötelezettségeivel összefüggő kockázati céltartalék megképzésének fedezetére.

A Bank szerződésben vállalta, hogy konszolidációs programot készít, amelyet a közgyűlés 1994. szeptember 30-ig jóváhagyott. A konszolidációs program, - amelyet az abban foglalt határidőig hajt végre - megvalósítására vonatkozó jelentéseket negyedévenként megküldte a Pénzügyminiszternek, s kötelezettséget vállalt, hogy részt vesz az adóskonzolidációs eljárásban.

A Bank 1992-től **44 milliárd Ft** közvetlen, vagy közvetett állami segítségnyújtásban részesült;

- a **hitel-, bank és adóskonzolidációs** folyamat során összesen **28 milliárd Ft**,
- egyedi döntés alapján **12 milliárd Ft** tőketartalék juttatásban,
- egyedi tulajdonosi döntés alapján **2,8 milliárd Ft** tőkeemeléssel jutott a Deák Ferenc utcai székházhoz,
- egy 1991. 12. 31-én a BB Rt. és a PM között megkötött "kötségvetési garanciavállalási szerződés" alapján 1997. március 31-ig beváltott **1,4 milliárd Ft** összegű garanciát.

Össességében ezek az intézkedések, mind kedvezően hatottak a bank működésére, s 1993-tól kezdve deklaráltan is azt a célt szolgálták, hogy egy eredményes, jól működő bank privatizációja során ezek a "befektetések" megtérülnek az állami tulajdonos számára.

Az 1993. évi mérlegadatokhoz viszonyítva a bank mutatói kedvezően alakultak. Amíg az 1993. évi mérleg szerinti eredmény 13,4 milliárd Ft veszteség, s ennek következtében a Bank saját tőkéje a jegyzett tőke alá csökkent, addig az 1994. évet szerény 1,1 milliárd Ft nyereséggel zárta, s az állami segítség következtében (12 milliárd Ft tőketartalék juttatás) saját vagyona meghaladta a jegyzett tőkét.

A privatizációs szerződés szempontjából összehasonlítási bázisul szolgáló, s ezért kiemelt jelentőségű 1995. évet 2,6 milliárd Ft mérleg szerinti eredménnyel zárta, a saját tőke értéke elérte a 25 milliárd Ft-ot.

A Kormány az **1994. december 8-án hozott 3331/1994.** határozatában döntött a Budapest Bank Rt. privatizációjáról. A határozatban intézkedtek arról, hogy

- a privatizáció elősegítése érdekében folytatni kell a bank konszolidálását,
- a meghívásos pályázat keretében, elkötelezettséget nem jelentő szándéknyilatkozatot adó befektetőkkel mely szempontok szerint kell folytatni a tárgyalásokat.

A Kormány kifejezte szándékát, hogy a Budapest Bank többségi tulajdoni hányadát olyan (külföldi) szakmai befektető (pénzintézet) részére kívánja értékesíteni, amely biztosítja az alábbi stratégiai célok megvalósítását;

- a BB tőkealapjainak megerősítése, a feltőkésítés maximalizálása,
- a BB hosszú távú életképességének biztosítása, növekedési lehetőségeinek maximális kiterjesztése,
- a nemzetközi kapcsolatok, ügyfél- és forrásszerzés képességének megerősítése,
- új termékek, piaci ismeretek és marketingtechnikák behozatala, hazai alkalmazása és elterjesztése,
- oktatás és banküzem, információs rendszer fejlesztése,
- együttműködési lehetőségek, szinergia hatások kiaknázása az új tulajdonosokkal,
- a hazai privatizáció felgyorsítása, tovagyrúzó pozitív hatások erősítése a bankszektoron belül és azon kívül,
- az állam kezében lévő banki tulajdonhányad értékének növelése, a konszolidációs tőkeemelés minél nagyobb hányadának realizálása tőkenyereség formájában
- a privatizáció második szakaszában az állami tulajdonban lévő részvények értékesítése során a legnagyobb árfolyam nyereséget biztosítják."

E határozat intézkedett a Bank negatív eredménytartalékának rendezéséről, amelynek értelmében a Bank 12 milliárd Ft tőketartalék juttatást kapott a "privatizáció elősegítése érdekében".

Az **1993 - 94-ben** zajló **bankkonszolidáció** hatásaként - alaptőke-emeléssel - a **PM** közvetlen tulajdoni részesedést szerzett a Budapest Bankban is. Tulajdonosi jogait azonban nem gyakorolta, mivel a bankkonszolidációban résztvevő kereskedelmi bankokra - így a Budapest Bank Rt.-re - vonatkozóan is ún. **vagyonkezelésre vonatkozó megbízási szerződést kötött az ÁV Rt.-vel 1994-ben.**

Az **1995. 06. 18-án** hatályba lépett Privatizációs törvény 70. § 9. pontja előírta, hogy a "pénzintézetek tekintetében a törvény hatályba lépésekor a **bankkonszolidációban résztvevő** bankok állami tulajdonban lévő részvényei felett **a tulajdonosi jogokat a pénzügyminiszter** gyakorolja." Egyidejűleg megállapodást kötöttek, hogy az állami tulajdonú pénzintézetek részvényeinek vagyonkezelését és értékesítését az ÁPV Rt. a pénzügyminiszter egyetértésével végzi.

Az **ÁPV Rt. 1995. október 5-én** közölte a PM főcsoportfőnökével: az "**ÁPV Rt. elfogadja, hogy a BB Rt. privatizációját a Pénzügyminisztérium bonyolítsa le az általa kiválasztott befektetővel és feltételekkel, zártkörű elhelyezés formájában**".

Az ÁPV Rt. a banki részvényeket - ezen belül a Budapest Bank 5753,1 millió Ft értékű részvényeit - 1995. december 14-én adta át a PM részére és ekkor vette át az ÁFI-tól a tulajdonában lévő 2802 millió Ft értékű részvényt is.

Az ÁPV Rt., bár nem tulajdonos, nem végez vagyongazdálkodást és a bank privatizációjában sem vesz részt, igazgatósági tagságáról csak 1996. január 29-én mondott le.

Az 1993-ban elhatározott privatizációt követően tehát a privatizációs szerződés megkötésének időpontjáig (1995. december 15.) többször is változott az állami tulajdonos "személye", s ez nem segítette sem a bank működését, sem az állami - mint tulajdonosi - akarat érvényesítését. A privatizációban - amely elhatározott szándék - szükségszerűen a folyamatosságot jelentő bankmenedzsment játszotta a meghatározó, a folyamatokat alakító szerepet.

Az érdeklődő potenciális külföldi vevők számára minden tárgyaláson problémát jelentett, hogy **ki az eladó a Magyar Állam nevében: az ÁPV Rt., a Pénzügyminisztérium, vagy mind a kettő.**

A tulajdonos "személyének" folytonos módosítását a minisztériumon belüli szervezeti, illetve személyi változások kísérték.

A Titkárság nyilatkozata szerint a PM 1995. 12. 14-én kezdte gyakorolni tulajdonosi jogait a részvények átvételével. A Budapest Bank privatizációjában azonban végig a Pénzügyminisztériumé, illetve a bankmenedzsmentté volt a vezető szerep, bár a tárgyalásokon az ÁPV Rt. képviselői is rész vettek megfigyelői (!) minőségben.

A Pénzügyminisztériumon belül a Budapest Bank privatizációja - az ellenőrzés rendelkezésére bocsátott iratok tanúsága szerint - **felső vezetői hatáskörben volt.**

A Titkárság ugyanolyan módon véleményezte, - ebben az egy esetben betekintéssel bírva - a privatizációs szerződést, mint a többi főosztály.

A Magyar Köztársaság **Miniszterelnöke 1995. október 19-i**, a pénzügyminiszternek, illetve a privatizációt felügyelő tárca nélküli miniszternek írt levelében tudomásul vette, hogy **megkezdik a tárgyalásokat a bejelentkezett külföldi befektetőkkel, s intézkedett, hogy a tárgyalás eredményéről tájékoztassák.**

Ugyan ezen a napon, **1995. október 19-én az állami tulajdonos nevében a PM,** illetve **a potenciális vevő, a GECC aláírták az egyetértési nyilatkozatot, a Memorandum of Understanding-et.** (Hivatalos magyar fordítás nem készült, de egy magyar nyelvű iktatott forma rendelkezésre állt.)

Az egyetértési nyilatkozat melléklete rögzíti a szerződés körvonalait:

1. A GECC és az EBRD az első lépésben együttesen **12 milliárd Ft**-ot fektet be a BB törzsrészvényei kb. **60 %-ának** megszerzésére kb. **a névérték 100,1 %-án.** **Ez megfelel a bank nemzetközi számviteli szabályok szerint elfogadott közel 22 milliárd forintos könyvszerinti értékének.**
2. A GECC opciós jogot kap 2001. május 15-ig a fennmaradó állami részvények kivásárlására, az akkor aktuális névértéken.
3. Amennyiben a törzsrészvények könyvszerinti dollárértéke a záraskori (vagyis szerződés kori) értékük 75 %-ára, vagy az alá esne, a **Kormány a részvényeket visszavásárolja** legfeljebb 1999. május 15-ig ("put option" feltétel).

4. 1997-ben és 1998-ban a Budapest Bank a GECC irányítása mellett jogosult kérni a BB Rt. bizonyos 1996. június 30. előtről származó eszközeinek, követeléseinek és függő kötelezettségeinek és kifizetetlen kamatoknak nettó értéken történő visszavásárlását a zárás napján érvényes IAS könyvszerinti nettó értéken. A "becserélhető" állomány értéke évente **4125** millió Ft. A maximált mértéket az **aktuális dollárárfolyam** változásaihoz kell igazítani (put assets option).

5. A GECC jogosult az EBRD részvényeit megvásárolni egy vele kötendő külön megállapodás szerint.

6. A **GECC teljes ellenőrzést gyakorol a bank irányítása** felett, eltekintve a 75%-ot, s azt meghaladó támogatást igénylő döntéseket.

A **Budapest Bank vezérigazgatója 1995. november 13-án** részletes javaslatot juttatott el a Pénzügyminisztérium főcsoportfőnökéhez a **Budapest Bank privatizációjának lebonyolítási ütemtervével**. A javaslatban számba vette a még tisztázandó elvi és általánosan megoldandó kérdéseket, illetve egy, a december 15-i teljesítés megvalósításához szükséges heti bontású ütemtervet. Ez az ütemterv **kizárólag és egyértelműen már csak a GE - mint potenciális vevő - részvényvásárlásával összefüggő feladatokat tárgyalta**, ezen belül különös hangsúllyal azt a kérdést, hogy a GE szakmai befektetőnek számít-e vagy sem, tehát, hogy szerezhet-e 25 %-nál nagyobb részesedést a bankban.

A Kormány ezt követően **1995. december 14-én** tárgyalta a Budapest Bank privatizációjáról, a **Pénzügyminisztérium előterjesztése** alapján.

A pénzügyminiszter az előterjesztés bevezetőjében hivatkozva a 3331/1994. számú kormányhatározatra, illetve az abban előírt privatizációs stratégiai célkitűzésekre, tájékoztatja a Kormányt, hogy a "**tárgyalások folytatására felhatalmazott Pénzügyminisztérium több befektető közül a General Electric Capital Corporation (GECC) USA mint szakmai és az EBRD London, mint pénzügyi befektető társaságot választotta ki arra, hogy a végleges ajánlatot megtegye.**"

A Kormány felhatalmazása alapján a pénzügyminiszter aláírta a GECC-vel a szándéknyilatkozatot és a GECC felhatalmazást kapott a Bank átvilágítására. A Bankfelügyelet a tulajdonszerzéshez az engedélyt megadta.

A privatizáció lényeges elemeit illetően a Pénzügyminisztérium a következőkről tájékoztatta a Kormányt:

A GECC világosan kinyilvánította szándékát, hogy a Budapest Bankban többségi tulajdont kíván szerezni, sőt hosszú távon célul tűzte ki a teljes tulajdon megszerzését.

- Először az EBRD-vel közösen a bank jegyzett tőkéjének 60 %-át vásárolják ki, úgy hogy a GECC 27,5 %, az EBRD 32,5 % tulajdoni hányadot szerez a bankban.

- a GECC opciós lehetőséget kap a megmaradó állami tulajdon, illetve az EBRD tulajdoni hányadának megvásárlására 2001. május 15-ig."

Az ár meghatározása is több fázisú:

- **első fázisban** a vételár a **vásárolt részvények névértékének 100,1 %-a**, összesen mintegy 12 milliárd Ft, melyet **1995. december 15-ig** kifizetnek.

(Ezzel teljesült a 3331/1994. kormányhatározatnak a tőketartalék átadására vonatkozó feltételrendszere.)

- **második fázisban** a GECC él opciós jogával, s a **vételár a részvények**

névértéke plusz a névértékre jutó saját vagyon értéke, ez elérheti a 14 milliárd Ft-ot.

Az előterjesztők szerint ezzel elérhető, hogy a Bank valós értékének megfelelő, mintegy 26 milliárd Ft bevételhez jusson az állam, ami folyó áron meghaladja a 150 %-ot.

A pénzügyminiszter tájékoztatta a Kormányt, hogy a vevő bizonyos biztosítékokat kér:

- egy **eszközkivásárlási garancia 1997-ben és 1998-ban az eszközök nettó értékén 4,125 - 4,125 milliárd Ft** értékben,

- egy "legrosszabb eset"-re szóló **visszavásárlási opció**, ha a Bank könyvszerinti nettó eszköz értéke az eladáskori érték 75 %-a alá esne, forintban kifejezve.

Hangsúlyozták azonban, hogy az eszközgarancia részleges vagy teljes beváltása esetén is a teljes vételár meghaladja az eladott részvények névértékét.

A GECC az első tranzakciótól kezdve teljes jogot kért a Bank vezetésének ellenőrzésére, irányítására (kivéve a magyar társasági jog szerint minősített többséget igénylő döntéseket).

Az előterjesztés záró bekezdése szerint a **"Kormány tudomásul veszi a Bank vezetésének azon törekvését, amely a Bank céltartalék állományának növelésére irányul."** A Kormány ülésén a Budapest Bank privatizációja tárgyában ekkor határozat nem született.

A **Miniszterelnöki Hivatal Közigazgatási államtitkára egy 1995. december 15-i levélben**, amelyben hivatkozik a Budapest Bank privatizációját tárgyaló előző napi kormányülésre, tájékoztatja a pénzügyminisztert, hogy jogosult a privatizációval kapcsolatos polgári szerződések megkötésére.

A Budapest Bank privatizációs szerződését 1995. december 19-én aláírták és a Pénzügyminiszter 1995. december 30-án a tőketartalék juttatásként adott államkötvényeket 12 milliárd Ft összegben visszavásárolta a Budapest Banktól.

A privatizációs szerződés aláírását követően a Budapest Bank Rt. Igazgatósága és Felügyelő Bizottsága együttes ülést tartott, ahol a "A Bank vezérigazgatója és az Igazgatóság elnöke egyaránt amellet foglalt állást, hogy a megvásárolt tulajdoni hányadért fizetett ár reális és tisztességes, ugyanígy a szerződéses feltételek is. Egy igazgatósági tag észrevételét (miszerint az Igazgatóság nem folyt bele a privatizációs tárgyalásokba) a vezérigazgató nem tartotta megalapozottnak, mivel a **bank a management igazgatósági tagjain keresztül igenis részt vett a tárgyalásokon."**

A Budapest Bank privatizációs szerződése (több száz oldalas dokumentumcsomag) **angol nyelven** készült. Nem hivatalos **fordítása** csak 1996. november 20-án (**közel egy évvel a szerződés megkötése után**) készült el, s a Pénzügyminisztérium könyvtárában állt az Állami Számvevőszék rendelkezésére. A fordítás nem készült el a teljes dokumentumra, így pl. az Eladó jognyilatkozataira sem, csak a szerződésekre, illetve a projekt-megállapodásra,.

Szerződő felek kötöttek:

- **egy-egy részvény-adásvételi szerződést,**

- **mindhárom fél részvételével egy részvényesi megállapodást, illetve**

- a dokumentumcsomag tartalmazza a kapcsolódó jognyilatkozatokat. Mind a részvény adás-vételi szerződések, mind a részvényesi szerződés egy terjedelmes fogalom-meghatározással kezdődik, amely a megállapodások értelmezése szempontjából igen nagy jelentőséggel bír. Ezek közül a vizsgálat szempontjából a legfontosabbak:

"Könyvszerinti érték = a Nemzetközi Számviteli Alapelvek (IAS) szerint készített auditált, konszolidált mérlegben szereplő módon a "részvényesek pénzeszközeinek összértéke" (magyarul: megfelel a bank saját vagyonának).

Zárónap = a részvény átruházás napja.

Kamatláb = kincstárjegyek átlagos évi hozama.

Elérendő könyvszerinti érték = 23 milliárd Ft.

Év végi pénzügyi kimutatások = a Bank 1995.01.01. - 1995. 12.31. közötti időszakra vonatkozó, IAS szerint készült konszolidált mérleg, melyet az Ernst and Young auditált.

Nettó könyvszerinti érték = bármely vagyontárgy esetében az adott vagyontárgynak a Bank könyveiben szereplő értéke, amelyet csökkenteni kell a vonatkozó tartalékok összegével.

Visszavásárlási Limit = 1997-ben 4,125 milliárd Ft, amelyet esetenként - a helyzettől függően - növelni vagy csökkenteni kell, hogy **tükrözze az árfolyamváltozást**, annak érdekében, hogy a visszavásárlási limit fel nem használt részének **dollárban kifejezett összege változatlan maradjon**, továbbá 1998-ban további 4,125 milliárd Ft-tal növekszik az összeg, tükrözve az árfolyamváltozás hatását, hogy a dollárban kifejezett összeg változatlan maradjon.

A.) 1. Részvényvásárlási szerződés a GECC és a Pénzügyminisztérium között

2. Az Eladó nyilatkozatai a részvényvásárlási szerződés megfelelő pontjaihoz rendelt hivatkozással: az adásvétel tárgyát képező részvénycsomag mögötti vagyona, a vagyont terhelő kötelezettségekre: tehát a bank befektetései, részesedései, devizahitelei, a portfóliójába tartozó társaságok által vállalt kötelezettségek, folyamatban lévő peres ügyek, a fiókhálózat tételes felsorolása a bankcsoport egészére vonatkozóan, jelentős szerződések listája, stb.(angolul).
3. A Budapest Bank vezetőjének nyilatkozata arról a 13, illetve további 4 főről, akiknek menedzser szerződésük van, tehát végkielégítésre jogosultak (angolul).
4. Az Eladó nyilatkozata a szerződés 3.19. pontjához kapcsolódóan a Budapest Bank dolgozóinak visszaéléseivel kapcsolatos eljárásokról (magyarul és angolul). A magyar nyelvű felsorolás azonban nem tartalmaz egy, angolul meglévő "we underline the following serious negative results of the investigations" hat oldalas felsorolást.
5. Az Ernst and Young nyilatkozata a 12 milliárd Ft állami tőketartalék juttatás elszámolására vonatkozóan (magyarra fordítva).
6. Jognyilatkozatok (magyarra fordítva) a Vevő, illetve az Eladó részéről

alkalmazott jogászoktól az adásvételi szerződés megfelelőségére vonatkozóan (A Vevő részéről: Stroock and Stroock USA, Szász Iván Magyarország, Freshfields Ltd. Anglia. Az Eladó részéről: PM jogi és koordinációs Főosztály, Budapest Bank jogásza, Shearman and Sterling USA, a Budapest Bank tulajdonában lévő romániai Páter Bank jogásza.)

B.) 7. Részvényvásárlási szerződés az EBRD és a Pénzügyminisztérium között

A következő 8-12. mellékletek tartalmilag megegyeznek a 2.-6. mellékletekkel, csak értelemszerűen az EBRD-nek címezve:

8. Az Eladó nyilatkozatai (angolul).

9. A Budapest Bank Rt. vezetőjének nyilatkozata a végkielégítésre jogosultakról (angolul).

10. Az Eladó nyilatkozata a szerződés 3.19. pontjához kapcsolódóan a Budapest Bank dolgozóinak visszaéléseivel kapcsolatos eljárásokról (magyarul és angolul). A magyar nyelvű felsorolás azonban nem tartalmaz egy olyan, angolul meglévő "we underline the following serious negative results of the investigations" hat oldalas felsorolást.

11. Az Ernst and Young nyilatkozata a 12 milliárd Ft állami tőketartalékjuttatás elszámolására vonatkozóan (magyarra fordítva).

12. Jognyilatkozatok (magyarra fordítva) a Vevő, illetve az Eladó részéről alkalmazott jogászoktól az adásvételi szerződés megfelelőségére vonatkozóan. (A Vevő részéről: Stroock and Stroock USA, Szász Iván Magyarország, Freshfields Ltd Anglia. Az Eladó részéről: PM jogi és koordinációs Főosztály, Budapest Bank jogásza, Shearman and Sterling USA, a Budapest Bank tulajdonában lévő romániai Páter Bank jogásza).

C.) 13. Részvényesi Szerződés a GECC, az EBRD és a Pénzügyminisztérium, valamint a Budapest Bank között

1.§ Általános rendelkezések

2.§ Az Igazgatóság és a Felügyelő Bizottság

3.§ Közgyűlések

4.§ Részvények átruházása

5.§ A GECC opciós joga a miniszter birtokában lévő részvényekre

6.§ A Miniszter visszavásárlási kötelezettsége

7.§ Eszközök megvásárlása és kötelezettségek átvállalása

8.§ A szerződés megszűnése

9.§ Az állami immunitással kapcsolatos kérdések

10.§ Irányadó jog

11.§ Választott bíróság

12.§ Értesítések

13.§ Vegyes rendelkezések

Mellékletek

D.) 14. Budapest Bank projekt megállapodás; a Budapest Bank Rt és az EBRD között

Szerződő felek megállapodtak abban, hogy

A.) a GECC megvásárol 5494 összevont törzsrészvényt, 51 törzsrészvényt, s vételárként fizet 5 500 004 510 Ft-nak megfelelő USA dollárt,

B.) az EBRD megvásárol 6493 összevont törzsrészcévényt, s 51 törzsrészcévényt, s vételárként kifizet 6 500 003 510 Ft-nak megfelelő USA dollárt "Záráskor", azaz 1995. december 19-én.

(A Zárónapon a Bank könyvszerinti értéke nem lehet kevesebb mint az Elérendő Könyvszerinti érték.) A bank alaptőkéjének névértéke 20.042.310 ezer Ft volt.

A két adásvételi megállapodás alapján összesen a Budapest Bank jegyzett tőkéjéből 11.988.020.000 Ft értékű részvényt (a jegyzett tőke 59,8 %-át) értékesítettek 12.000.008.020 Ft áron.

A részvényesi szerződés értelmében:

~ a GECC jogosult arra ("A GECC opciós elővásárlási joga" - GE Capital options), hogy megvásárolja a Magyar Állam részvényeit, illetve bizonyos mértékig korlátozza annak átruházhatóságát 2001. május 15-ig. Ezen opciós részvények vételárát, az opciós vételárát, dollárban kell kiegyenlíteni.

Az **Opciós vételár** meghatározásának módja:

opciós részvények névértéke

opciós részvények névértéke + í ----- * Fndy + 300 millió
Ft bank alaptőkéje

Fnd = a fel nem osztott tiszta nyereség IAS szerint az opciós vételi negyedév- ben és az 1995. 12.31. IAS szerinti mérlegben szereplő fel nem osztott nyereség **különbsége**, azaz az Fnd egyenlő az időszak alatti az **osztalékalappal csökkentett**, adózott eredményváltozással, a saját tőke növekménnyel. (A 300 millió Ft az 1995. év végéig "járó" eredménynövekmény.)

Mit jelent ez az eladó Magyar Állam számára?

Ha az opciós részvények névértéke 100 %, és felhalmozott nyereségváltozása nulla, akkor a vevő névértéken (100 %-on) veszi meg a részvényeket. Mivel dollárban fizet és vélhetően 2001-ben, vagyis öt év múlva - az évi, jelenlegi 15-20 %-os forint leértékelést figyelembe véve - ez dollárban a mai ár kb. 20 %-a. Megfordítva a gondolatsort, az **eredménynövekménynek legalább el kell érnie az évi 15-20 %-os növekedést ahhoz, hogy 2001-ben a magyar állam dollárban a névérték 100 %-át kapja érte. A kormány-előterjesztésben előrejelzett 150 %-os árfolyamhoz 25-30 %-os évi növekedésre lenne szükség, azonban a saját tőke tényleges növekedése 1996-ban 1995-höz viszonyítva csak 10,9 % volt.**

A kormány-előterjesztés erre vonatkozó okfejtése összeadja az 1995-ben kifizetett vételárát (első fázis), s az ezt követően (második fázis) 2001-ben fizetendő vételárát, s úgy fogalmaz; "a Bank valós értékének megfelelő, mintegy 26 milliárd Ft" (az első fázisban megfizetett 12 milliárd Ft és a második fázisban várható 14 milliárd Ft) "bevételhez jusson az állam, ami **folyó áron** meghaladja a 150 %-os árfolyamot".

Nem tett említést a kormány-előterjesztés arról, hogy amíg az 12 milliárd Ft bevétel 1995. évi, addig a várható 14 milliárd Ft vélhetően 2001. évi bevétel. Így összegzésük nem lehet viszonyítási alap a létező forint/dollár árfolyam-változás miatt. Amennyiben az állam a tulajdonában lévő 4,6 milliárd Ft értékű részvényéért 14 milliárd Ft-ot kap - ahogy az a kormány-előterjesztésben szerepel - összességében a privatizáció során (a már értékesített 12 milliárd Ft értékű részvennyel együtt) **pusztán az évi dollár/forint árfolyam-változás miatti növekményt kapja meg,** s nem 150 %, hanem az **1995. évi folyó áron számolva,** dollárban legjobb esetben 100 %-on értékesíti a részvényeit.

Ugyanakkor az árfolyam alakításánál nehezíti az állami tulajdonos érdekérvényesítését, hogy **a külföldi tulajdonos** - a potenciális vevő - 1995. december 19. óta birtokon belül van, teljes **körű irányítási jogosítvánnyal,** tehát **befolyással az eredményre,** a bank **osztalékpolitikájának,** s ezen keresztül az opciós részvények **vételárának alakítására.**

~ **A Miniszter bizonyos esetekben köteles a részvényeket visszavásárolni, ("a GECC és az EBRD eladási opciója - Put options ")**, ha 1999. május 15-én, vagy megelőző bármely negyedévben a részvényenkénti könyvszerinti érték több mint 50%-kal alacsonyabb, mint a Zárónapi könyvszerinti érték, azaz 23 milliárd Ft. A visszavásárlási árat **dollárban** kell meghatározni, az árfolyamváltozások figyelembevételével, s hozzá kell adni a **LIBOR-nak megfelelő féléves átlagkamatot-** csökkentve az időszak alatt kifizetett osztalékkal.

~ **A "Miniszter (visszavásárlási opció - purchase of assets and assumption of liabilities option)** bizonyos esetekben köteles **1997-ben és 1998-ban** a Bank bizonyos **vagyontárgyainak visszavásárlására,** vagy az ezekre vonatkozó **garanciák nyújtására,** továbbá bizonyos mérlegen kívüli tételek kockázatainak átvállalására a **visszavásárlási limit dollárban kifejezett - árfolyamváltozásokkal aktualizált - évenkénti 4,125 milliárd Ft** összegben.

A Magyar Állam a Budapest Bank megkeresésére köteles bizonyos, a szerződésben körülírt rossz követeléseket, befektetéseket, stb. visszavásárolni a IAS könyvszerinti 1995. 12. 31-i nettó értéken. **A kormány-előterjesztés nem szólt arról, hogy ez a keretösszeg 1997-ben: 5,1 , 1998-ban 6,2 , összesen mintegy 11,3 milliárd Ft - mivel a szerződés szerint a dollár/forint árfolyam alapján át kell értékelni** (1997-ben az 1996., 1997. évi, illetve 1998-ban az 1996., 1997., 1998. évi forintleértékelés mértékével).

~ A Részvényesi Megállapodás intézkedik továbbá a Bank vezető testületeinek összetételéről, illetve a Vevő által vállalt kötelezettségekről:

~ az öt tagú Igazgatóságba és az öt tagú Felügyelő Bizottságba a **Miniszternek egy-egy személyt van joga jelölni;**

~ a GECC vállalta, hogy a Bank költségeire megfelelő termék és vállalatvezetési menedzsment támogatást és pénzügyi szolgáltatásokat nyújt, kifejleszti a vezetői információs rendszert és a Bank lényeges területein átfogó oktatási programokat dolgoz ki.

A szerződés csomag **Vegyes Rendelkezések paragrafusának 8.2. pontja** tárgyalja a **"nyilatkozatok, szavatosságok és kötelezettségvállalások hatályban maradása; kártalanítás"** témakörét. Az (a)-tól (m) pontig terjedő "kártalanítási kötelezettséget eredményező esetek felsorolása" - beleértve a Bank leányvállalatait érintő eseteket is - nagy teret szentel a környezetvédelmi kérdéseknek, a fizetendő adóknak, a szerződések korábbi megszegése miatti kötelezettségeknek, a folyamatban lévő peres ügyek miatti veszteségeknek (pl. **National Food Kft.**). A (j)-(l) pontok a **harmadik személy által benyújtott kárigény** eladó általi rendezési kötelezettségét állapítják meg.

A tizenhárom pontba rendezett kártérítési felelősségi kötelezettségek közül **egy pont** rendelkezik arról, hogy a **Vevőnek mikor kell kártalanítást** fizetnie, s ezt az összeget maximalizálták a Bank szerződés-kötéskori alaptőkéjének aláíráskori össznévértékében. (Tehát **ez maximálva** van és **nem dollárban**) A paragrafus **"g"** pontja szerint az **Eladó kártérítést köteles** fizetni azokért a "káreseményekért", amelyek **nem szerepelnek a szerződésben tett nyilatkozataiban, de a privatizációs szerződés megkötése előtti időszak eseményei miatt keletkeztek.** A kártérítési fizetéseket a "Kamatlábnak" megfelelő kamat terheli. **Ezeokról, a kártérítési felelőségekről a kormány-előterjesztés nem szólt**, illetve egyedül azt a tényt rögzíti, hogy a környezetvédelmi kérdések még nem lezártak a szerződés előkészítésében.

A szerződés tervezetek nyers fordításait a rendelkezésre álló iratok tanúsága szerint **1995. november** végén véleményezésre közreadták a Pénzügyminisztérium érintett szervezetei között. Véleményt adott a Bankkonszolidációs és Privatizációs Titkárság, a Számviteli Főosztály, a Jogi és Koordinációs Főosztály. Minden véleményt adó szervezet aggályosnak tartotta a szerződést és előnytelennek a Magyar Állam szempontjából.

A Budapest Bank Rt. részvényeinek értékesítésével kapcsolatos tervezetekhez a főcsoportfőnök részére észrevételt tett a Bankkonszolidációs és Privatizációs Titkárság is. Felhívták a figyelmet arra, hogy "az eszközök megvásárlása és a kötelezettségek vállalása olyan egyoldalú terheket ró az Eladóra, amelynek alapján az 1996. június 30-án fennálló teljes követelésállomány visszavásárlására kötelezheti a GE a Minisztert. Összefoglalva, mindkét tervezet mind jogi, mind pénzügyi előírásai aránytalanul nagyobb terhet rónak az Eladóra, mint amennyi kötelezettséget a Vevő vállalna."

Ahogy az egyeztetési eljárásból is kitűnik a Pénzügyminisztériumon belül a Titkárság sem ügyintézője, sem szervezője nem volt a szerződés-előkészítésnek.

Nyilatkozatuk szerint **a privatizációs szerződés előkészítése, a tárgyalások vezetése, a szerződés kondícióinak egyeztetése a Pénzügyminisztériumon belül államtitkári hatáskör volt.**

A Pénzügyminiszter kérésére a GECC, az EBRD, illetve a PM közötti részvényesi szerződést kiegészítették, illetve módosították az **1996. december 23-i** megállapodással, **a Részvényesi szerződés 6. sz. cikkelyét (a GECC és az EBRD put option jogai) pedig törölték.** A vevők **lemondtak** arról az alapszerződésben kikötött jogokról, hogy, ha a bank értéke 1999. május 15-ig bármely negyedévben 50%-kal alacsonyabb mint 23 milliárd Ft, akkor az állam - a Miniszter - köteles visszavásárolni a részvényeket.

Módosították a Részvényesi megállapodás 7.1.(a) szakaszának első két bekezdését is, amelyek az eszköz-visszavásárlási kötelezettségre vonatkoztak. A módosítás arra az igen előnytelen szerződési feltételre vonatkozott, hogy a "visszavásárlandó Eszköz" keletkezésének eredeti szerződés szerinti időpontjának határa **1996. június 30. (tehát már félévvel a vevő tulajdonba lépését követően).** Ezt a határnapot **1995. december 31-re** változtatták. **A kiegészítés, módosítás hatályba lépésének megállapodás szerinti feltétele az volt, hogy a PM a Polgári Bank részvényeit visszavásárolja, a vételárát megfizesse.**

A privatizációs szerződés előkészítése során **a Vevő kinyilvánította azokat a feltételeket,** amelyek szükségesek ahhoz, hogy a részvényeket a sikeres privatizációhoz szükséges 100,1%-on megvegye. Ezekkel s a szerződésbe foglalt opciós jogaival az adás-vétel óta eltelt másfél évben minden esetben élt is.

A Polgári Bank visszavásárlását a Budapest Bank privatizációs szerződésében foglaltaknak megfelelően a **Budapest Bank (vezérigazgatója) kezdeményezte, egy a pénzügyminiszterhez intézett 1996. december 20-i** dátumú levélben.

A levél hivatkozott a Budapest Bank részvényei 60%-ának eladásakor kötött Részvényesi Megállapodás 7.1 pontjára: "bizonyos körülmények előfordulása estén a miniszter kötelezettséget vállal egyes eszközök és a Bank kötelezettségeinek megvásárlására". Kérte, hogy a Polgári Bank részvényeinek 100%-át **1.102.402 ezer Ft** áron vásárolja meg, amely összeg ezen eszközök **1995. december 31-i IAS szerinti nettó könyvszerinti értéke.**

A visszavásárlásra vonatkozó megállapodást a PM és a BB Rt. 1996. december 23-án kötötte meg, egyidejűleg megállapodtak a privatizációs szerződés módosításában. Az adásvétel mellett egy "eszközcserét" is végrehajtottak, illetve más kiegészítő megállapodásokat kötöttek. Az eladó Budapest Bank és a Minisztérium megállapodtak, hogy az eladó nem vállal semmilyen kártalanítási kötelezettséget a CÍVIS, illetve CITIZEN befektetési alapokkal kapcsolatban. A vevő minisztérium ugyanakkor vállalta, hogy megtérít minden olyan kárt, amelyet a Polgári Bank

működésével kapcsolatban a Budapest Bank elszenvet, beleértve a harmadik fél által keletkeztetett kártalanítási igényt is.

Az Eladó Budapest Bank tehát "semmilyen szerződéses és szavatossági nyilatkozatot nem tesz a Polgári részvényekkel, vagy a Polgárral kapcsolatban és az azokért való bármilyen felelősséget kizárja és felelősséget nem vállal", vagyis mindennemű felelősségét kizárja a 100 %-ban tulajdonában volt bankkal kapcsolatban.

A Budapest Bank részvény-értékesítésének, privatizációjának előkészítésekor a vevőnek módja volt saját szakértőin keresztül is tájékozódni a Polgári Bank sajátos eszközstruktúrájáról, pénzügyi helyzetéről, üzletmenetéről.

Az Eladó Magyar Állam nevében eljáró Pénzügyminisztériumnak lehetősége volt a banki portfólió általuk igényelt mélységű megismerésére, elemzésére, kockázatának felmérésére.

A privatizációban résztvevő banki menedzsment, amely egyben a Polgári Bank tulajdonosi jogait gyakorolta, a rendelkezésre álló üléssanyagok szerint ismerte a Polgári Bank üzletmenetét, a portfólió összetételét, a bank pénzügyi helyzetét.

A Budapest Bank privatizációs szerződése (1995. december) részletesen foglalkozik a bankhoz tartozó leányvállalatokkal, az **Eladó azokra vonatkozóan is ún. feltáró, szavatossági nyilatkozatokat tett. A Polgári Bank úgy jelenik meg ezekben mint bármely portfólió elem; sem a tevékenységében lévő, eredményességét formailag biztosító sajátos konstrukciókról, sem a normál banki tevékenységtől eltérő ügyletekről nem esik szó;**

"Schedule 3.12.(i)

Szerződések, amelyek a Bank, vagy leányvállalatai normális tevékenységén kívüliek: Bank Rt.

(1) Megállapodás 1993. április 1-én az Ybl Bank F.A. és a Polgári Bank között arról, hogy a Polgári Bank megvásárolja az Ybl Bank 7 620 696 490 Ft követelését 152 908 231 Ft-ért

(2) Megállapodás 1993. május 14-én arról, hogy az Ybl Bank visszavásárol 695 430 555 Ft követelést a Polgári Banktól 130 millió Ft-ért

(3) Megállapodás 1993. június 28-án arról, hogy a Polgári Bank 139 146 622 Ft követelést megvásárol az Ybl Banktól 5 millió Ft-ért

(4) 1993. április 1-i megállapodás a Polgári Bank által az Ybl Banktól vásárolt követelések rendezéséről

(5) Végső rendezés 1994. szeptember 6-án lezárva a rendezési kapcsolatot a Polgári Bank által vásárolt követelések tekintetében

(6) Megállapodás 1993. április 1-én az Ybl Bank és Polgári Bank között az Ybl Bank bizonyos fiókjai és eszközei vásárlásáról

Schedule 3.1.6. Jogviták

Polgári Bank

Öt esetben van hiteligény miatti jogvitája a csatolt kimutatás szerint kb. 65 millió Ft értékben.

Schedule 3.11. Ingatlantulajdon

Polgári Bank

Felsorolnak hat ingatlan címet könyvszerinti érték nélkül. Kettőnél jeleznek 173,9, illetve 2,1 millió Ft jelzálogot.

Egyidejűleg a szerződés más helyén az eladó állam nevében a miniszter nyilatkozott, hogy :

"3.8. Nincsenek fel nem tárt kötelezettségek

Az Eladó nyilatkozatait tartalmazó Melléklet 3.8. pontjában részletezett kivételektől eltekintve sem a Banknak, sem a Banki leányvállalatoknak nincsenek olyan kötelezettségei (ide értve az előre nem látható kötelezettségeket is) amelyek a Banki mérlegben ne szerepelnének, illetve amelyekre ne képeztek volna megfelelő tartalékot."

A Polgári Bankot a Budapest Bank alapította 1993-ban. 100%-os a tulajdonosként a **Budapest Bank Igazgatósága egyben a Polgári Bank közgyűlése és legfőbb döntéshozó szerve volt.** Felelős vezetőit, az Igazgatóságot és a Felügyelő Bizottságot ez a testület választotta meg, s minden esetben a Budapest Bank alkalmazottai közül.

Az új tulajdonosi szerkezetnek megfelelő Budapest Bank Igazgatótanácsa először 1996. május 8-i ülésén foglalkozott a Polgári Bank tevékenységével, az "Igazgatóság jelentése az 1995. évi tevékenységéről" beszámoló alapján. (Ez az ülés volt a Polgári Bank 1995. évi mérleg-jóváhagyó közgyűlése.) Az igen kritikus hangú ülésen a külföldi tulajdonos képviselőjében a Felügyelő Bizottság Elnöke idézte a **könyvvizsgáló jelentését: "Normál piaci körülményektől eltérően, nem kifejezetten kereskedelmi tevékenységet is folytattak alapszabály és Pit ellenesen."**

Az Állami Bankfelügyelet **199/1996. (szeptember 24.) határozatával** felszólította a Budapest Bankot hogy, "a határozat kézhez vételétől számított **15 napon** belül tegyen meg minden intézkedést a 100%-os tulajdonában lévő Polgári Bank megromlott pénzügyi helyzetének helyreállítására, és a megtett intézkedésekről legkésőbb a megjelölt határidő lejártával tájékoztassa az Állami Bankfelügyeletet". A határozat indoklásában megállapítják a Polgári Bank folyamatosan romló helyzetét és felhívják a figyelmet a tulajdonos ezzel összefüggő kötelezettségeire. **A tulajdonos a Bankfelügyelet felszólításának nem tett eleget, a Polgári Bank tőkehelyzetét nem rendezte.**

A Budapest Bank tulajdonosi intézkedései a Bankfelügyelet felszólítását követően, illetve már az ezt megelőző időszakban is - a Polgári Bank 1995. évi tevékenységét tárgyaló Igazgatósági ülés mint közgyűlés megállapításait követően - kizárólag a Polgári Bank mielőbbi értékesítésére irányultak. Miután ezek a kezdeményezések megghiúsultak, fordultak az államhoz az eszköz-visszavásárlási garancia érvényesítésével.

A szerződés megkötését (1996. december 20.) követően a Polgári Bank állami (Pénzügyminisztérium) tulajdonba került.